

*ПІВДЕННИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
УКРАЇНИ І МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ІНСТИТУТ «ЗРОШЕННЯ, АГРОТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНЖИНІРИНГУ»*

**Збірник наукових праць викладачів та
здобувачів вищої освіти**

ПЕРСПЕКТИВА

**Випуск 33
2019**

УДК: 633.853.49:631.811 (477.7)

ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ РІПАКУ ОЗИМОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ФОНУ ЖИВЛЕННЯ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Пащенко Ю.А. – здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня агрономічного факультету ДВНЗ «ХДАУ»

Базалій В.В. – доктор с.-г. наук, професор, ДВНЗ «ХДАУ»

Тетерук О.В. – асистент, ДВНЗ «ХДАУ».

Постановка проблеми. Ріпаківництво – традиційна для України галузь. Новий етап в її розвитку виник у наслідок створення і впровадження сортів, придатних для отримання харчової олії і високоякісних концентрованих кормів.

Завдання і методика досліджень. Дослідження проводились протягом 2018-2019 років на базі ІЗЗ НААНУ. Територія господарства знаходиться в помірно-вологій теплій зоні, яка характеризується помірно-континентальним кліматом. В досліді вивчались 2 фактори: А – сорт озимого ріпаку (Марафон, Рафінесс, Смарагд); В – фон живлення (контроль (без доб рив), $N_{45}P_{60}$, $N_{60}P_{90}$). Кількість варіантів досліду 9. У досліді була застосована загальноприйнята для зрошуваних умов півдня України агротехніка вирощування озимого ріпаку.

Результати досліджень. В житті рослин дуже важливе значення відіграє надземна маса. Між рівнем урожайності та розміром надземної вегетативної маси існує тісна кореляційна залежність.

Накопичення надземної вегетативної маси в наших дослідіх значною мірою залежало від внесених мінеральних добрив.

За результатами наших досліджень встановлено, що рівень забезпеченості ґрунту елементами живлення вже з початкових фаз розвитку рослин озимого ріпаку відігравав значну роль в їх житті.

Виходячи із розрахункових даних, видно, що збільшення мінерального живлення призводило до збільшення накопичення надземної маси усіх досліджуваних сортів озимого ріпаку. Найбільше надземну масу накопичував сорт Смарагд. Найбільшою надземна маса цього сорту формувалась у фазу цвітіння. Так, фон живлення $N_{45}P_{60}$ призводив до збільшення надземної маси на 279 ц/га порівняно з контролем, фон мінерального живлення $N_{60}P_{90}$ відповідно на 334 ц/га. Різниця накопичення надземної маси між фонами живлення $N_{45}P_{60}$ та $N_{60}P_{90}$ у цей період розвитку рослин озимого ріпаку несуттєва, що дозволяє зробити висновок про недоцільність збільшення внесення дози мінеральних добрив при вирощуванні озимого ріпаку. У фазу молочно-воскової стиглості відбувалось зниження накопичення надземної маси.

Листкова поверхня відіграє роль основного органу фотосинтезу рослин – процесу утворення органічної речовини з вуглекислого газу і води за участю фотосинтетичних пігментів (хлорофілу).

Шляхом внесення добрив можна істотно вплинути на формування рослинами площі листової поверхні. Підтвердили це і результати проведених нами досліджень. Так, уже в період стеблуння удобрені рослини сформували значно більшу площу листової поверхні. У варіанті внесення $N_{45}P_{60}$ вона перевищувала неудобрений контроль на 11,1 тис. $m^2/га$ у сорту Марафон, у варіанті $N_{60}P_{90}$ – на 13,3 тис. $m^2/га$.

Як видно із отриманих даних різні сорти озимого ріпаку по різному формували площу листової поверхні. Так, найменшою площею листової поверхні у всіх фазах розвитку була у сорту Марафон. Дещо більшою цей показник зафіксовано у сорту Рафінесс.

Найбільше площею листової поверхні за всіх фонів живлення формувалась у сорту Смарагд. У фазу цвітіння площею листової поверхні цього сорту за фону мінерального живлення $N_{45}P_{60}$ збільшувалась порівняно з неудобраним контролем на 28,6 тис. $m^2/га$, фон живлення $N_{60}P_{90}$ сприяв збільшенню площі листової поверхні відповідно на 29,3 тис. $m^2/га$.

Рівень забезпеченості ґрунту елементами живлення є одним з найголовніших факторів, який суттєво впливає на рівень урожайності будь-яких вирощуваних культур, в тому числі й озимого ріпаку. У зв'язку з цим, ми вивчали вплив різних доз мінеральних добрив на урожайність насіння озимого ріпаку. Найбільшу урожайність за всіх фонів живлення формував сорт озимого ріпаку Смарагд. Найбільша урожайність цього сорту отримана на фоні живлення $N_{60}P_{90}$ (38,6 ц/га). Дещо меншою (35,9 ц/га) урожайність цього сорту отримано на варіанті з фоном живлення $N_{45}P_{60}$.

Найменшу продуктивність на всіх варіантах дослідження формував сорт озимого ріпаку Марафон.

Висновки. Для отримання максимального рівня продуктивності озимого ріпаку в зрошувальних умовах ІЗЗ НААНУ Херсонської області доцільно проводити сівбу високоякісним насінням озимого ріпаку сорту Смарагд. Для досягнення максимального економічного та енергетичного ефекту, а також отримання більшого прибутку підтримувати фон живлення на рівні $N_{45}P_{60}$.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агладзе Г.Д. Влияние удобрений и предшественников на урожайность озимого рапса / / Агладзе Г.Д. /

Кормопроизводство. – 2002. - №9. – С. 29-30.

2. Адаменко С.М. Ріпакове харчування / С.М. Адаменко, С.Г. Гончар // Зерно. – 2008. - №4. – С. 64-67.